

Instructiekaarten: In gesprek met collega's over visie op leren en formatief evalueren

In dit document vind je twee werkvormen om met je collega's in gesprek te gaan over een gemeenschappelijke visie op onderwijs, leren en toetsen. De nadruk bij de werkvormen ligt op concrete uitwerkingen en inbreng van alle collega's.

A Werkvorm PLACEMAT

1. Werkvorm Placemat: ontwikkel een gemeenschappelijke taal

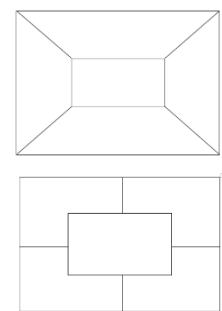
Het is van belang om als schoolteam een gemeenschappelijke taal rondom formatief evalueren te hebben. Daarvoor is het noodzakelijk om met elkaar helder te hebben wanneer er gesproken wordt over formatief evalueren. Deze werkvorm is bij uitstek geschikt om met elkaar conceptverheldering te bereiken. Het doel is om uit te komen bij gedeeld beelden rondom het onderwijsconcept. Vervolgens kun je nagaan welke onderwijskundige thema's relevant en passend daarbij zijn. Zo kan bijvoorbeeld 'gepersonaliseerd leren' als onderwijsconcept centraal komen te staan, waarbij 'formatief evalueren' en 'keuzeprogramma's voor leerlingen' belangrijke onderwijskundige thema's zijn.

Uitgangspunten

- Met deze aanpak wordt het potentieel uit je team benut en organiseer je dat iedereen waardevolle en zichtbare inbreng heeft. Het voorkomt dat alleen 'sociale leiders' aan het woord zijn of dat inbreng voornamelijk bestaat uit het reageren op elkaar.
- Deze aanpak werkt van concreet naar abstract, dus vanuit concrete observaties, zoals 'Wat zien/horen we ...' naar het gezamenlijke *wat* en *waarom* op basis van de overeenkomsten. Het gezamenlijke *waarom* (gemeenschappelijke visie) is essentieel, omdat anders iedereen op elk niveau van de school er zijn eigen visie op kan nahouden en ten uitvoer brengen in zijn eigen praktijk.
- Deze aanpak wordt in steeds wisselende samenstelling uitgevoerd, waarbij steeds wordt aangevuld en weggestreept zodat het gemeenschappelijke overblijft. Voorwaardelijk zijn dus voldoende tijd en minimaal twee rondes, afhankelijk van aantal collega's en type vraagstuk. Richtlijn voor de eerste ronde is een uur; de tweede ronde kan korter. Met het uitvoeren en uitwerken van deze aanpak kun je één of twee dagdelen vullen.

Aanpak

- Het team gaat uiteen in groepen van vier collega's. Elk groepje krijgt een 'placemat' (A0- of A1-formaat) mee die van tevoren in vakken is ingedeeld met in het midden een rechthoek als centraal vlak. Het centrale vlak bevat uiteindelijk datgene waarover men het eens is en de vier vlakken eromheen bevatten de individuele bijdragen.
- Individueel beantwoordt elke collega de centraal gedeelde vraag. Dat kan een vraag zijn, zoals 'Waarom komen onze leerlingen naar school?' of 'Wat betekent het dat leerlingen eigenaar zijn van hun eigen leerproces?' Belangrijk is dat de bijdragen worden geformuleerd in concreet en observeerbaar gedrag: wat zie/hoor/... ik de leerling doen?

- Na een nader te bepalen aantal minuten: eerst elkaar informeren van eigen inbreng en eigen basis en vervolgens gezamenlijk de vraag beantwoorden: wat komt de leerling doen en waarom dan (visie op leren, persoonlijke motivatie als docent, waarden en normen)? Wat is de meerwaarde van fysiek in de school aanwezig zijn boven thuis of digitaal leren? Het antwoord wordt in het midden van de placemat geschreven.
- De werkgroep leider houdt strak toezicht op het proces en de opbrengsten. Hij ziet toe op de concreetheid van de ideeën, uitgewerkt in *hoe* en *wat*. 'Bewustwording' en 'ontdekken' is te conceptueel, hoe werk je dat uit?
- Aan het einde worden de middenstukjes uit de verschillende posters plenair gepresenteerd en wordt er gekeken naar wat heeft het opgebracht.
- Wie presenteert: de jonge monnik", m.a.w. het groeps lid dat het kortst in dienst is. Zo organiseer je gewenst gedrag: de jongste collega wordt niet afgebrand (dat doe je hem/haar niet aan) en je voorkomt dat feedback uitblijft omdat de sociale leider presenteert (die je niet durft tegen te spreken).

Denk na over:

- Wie leidt het gesprek (externe begeleider, schoolleider, teamleider, docent)?
- Hoe stel ik de groepjes samen (verschillende lagen, vakken, voorlopers/kartrekkers- volgers)?
- De volgende stap: hoe werk je *wat* en *waarom* uit in concrete dagplanning van de leerling: hoe ziet zo'n dag eruit? Dat kun je op een vergelijkbare manier doen.

Verschillende rondes

- De uitkomst van ronde 1 kan gebruikt worden als input voor ronde 2. Als je het in grote lijnen eens bent over het onderwijsconcept ...

B Werkvorm Stille muur

2. Werkvorm *STILLE MUUR*: in gesprek met elkaar over redelijk uitgewerkte, vernieuwende plannen

Als er een weg is ingeslagen door de school moet dat ook zijn beslag krijgen in concrete acties en veranderingen. Dat kan in een eerste versie van een plan van aanpak of actieplan (versie 1.0) omschreven worden (door de schoolleiding of een speciaal ingestelde groep). Vervolgens moet zo'n plan van aanpak gedeeld worden met alle collega's. Dat kun je doen in een vergadering, maar daarin hebben vaak alleen enkele collega's een actieve inbreng. Deze werkvorm activeert iedereen, doordat het een beroep doet op *peer education* (wat hebben we samen in huis?) en focust op 'wat hebben we samen te ontwikkelen?'

Uitgangspunten

- Deze methode is geschikt als methode wanneer er sprake is van een keerpunt of vernieuwing en er een voorzet is voor de eerste versie van een plan van aanpak waaraan schoolleiding en collega's zich committeren.
- Het gaat over verbinding zoeken in een grotere groep mensen (van 20 tot 200) door het doorbreken van bestaande en traditionele kaders binnen de school en traditionele groepen.
- Iedereen is erbij betrokken. De input haal je uit het eigen team, want het potentieel, de kennis en de ideeën zijn er binnen het team. Je organiseert dat iedereen waardevolle en zichtbare inbreng heeft en dat niet alleen 'sociale leiders' aan het woord zijn of dat de inbreng enkel bestaat uit reageren op elkaar.
- De opbrengsten moeten ook weer vlot (bijv. een week later) gedeeld worden aan de groep en ook wanneer de vervolgactie wordt ondernomen. Het is een voorzet voor versie 2.0 van het plan van aanpak).

Aanpak

- Er zijn een aantal flappen, minimaal één per tien deelnemers, meer mag ook. Collega's lopen rond en schrijven hun antwoord / mening / opvatting op een of meerdere flappen.
- In de verschillende rondes wordt met verschillende kleuren gewerkt. Zorg dat er per ronde slechts één kleur beschikbaar is. Bij elke flap twee tot drie stiften (dus eerst drie zwarte, dan drie rode en dan drie groene).
- Ronde 1: In het **zwart** schrijf je je antwoord / opvatting / overweging op de vraag: (bijvoorbeeld: Waarom formatief evalueren?). Je reageert niet op elkaars reacties en je praat niet.
- Ronde 2: In het **rood** reageer je op wat er al staat, maar dat doe je opbouwend, voortbordurend, constructief. Ook dit gebeurt in stilte.
- Ronde 3: In het **groen** stel je de kritische vraag/kanttekening: hoe dan en wat dan? Nog steeds in stilte.
- Ronde 4: Rondlopen, lezen, praten, compleet maken (**groen**): waar moeten we zeker aan denken?

Denk na over:

- Is de ruimte geschikt voor deze werkvorm? Zijn de materialen er?
- Wie leidt de werkvorm (externe begeleider, schoolleider, teamleider, docent)?
- Wie gaat hetgeen op de flappen geschreven is uitwerken, de opbrengsten bij elkaar brengen?

Dit kan van tevoren worden vastgesteld of in de groep vragen welke drie of vier mensen de opbrengsten willen uitwerken.